

מאוצרות הפרשה

"איתא דאין אדם מת וחצי תאותו בידו, יש לו מנה רוצה מאתיים", והיינו שכמה שיש לאדם יותר כסף כך הוא רוצה יותר, ואם כן איך שייך להגיע למצב שעם ישראל אמרו די לכסף שהיה להם, ועיין מה שכתב בספרו אילת השחר כאן.

והנה ראיתי בספר החשוב שומר אמת לדידי מאיר שטיגל שליט"א, שהקשה על הפסוק בתהילים (ק"ט-ט-קס"ב) "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, לכאורה היה צריך לדמות למי שיש לו כבר שלל רב, ומה מיוחד דווקא במי שמוצא? וכתב שם, שמי שיש לו כבר, מבואר שאין הוא שמח מספיק. מהטעם שיש לו מנה רוצה מאתיים. ואם כן שמחתו אינו שמחה שלמה, משא"כ במי שמוצא אזי בעת המציאה שעדיין לא הורגל לשלל שמצא שמחתו היא מושלמת, ורק לאחר זמן שהורגל בממון הרב נהיה לו תאוה לעוד כסף וכבר אינו שמח במה שיש לו כבר. ולכן דוד המלך דימה את שמחתו בתורה למי שמוצא שבשעת המציאה הוא שמח בשלימות. ולפי"ז כתב ליישב שהזמן שעם ישראל אמרו די, זה היה בביות הים שאז הם קיבלו את כל הכסף והזהב שהיה להם, ובאותו זמן הם עדיין לא הורגלו בריבוי העצום מכל מה שקיבלו, ולכן אמרו די. אכן כתב להעיר ע"ז, שהרי ביות הים היתה בשביעי של פסח, ומועשה העגל היה בי"ז בתמוז, והיינו שהיה כמעט ג' חודשים מאז שקיבלו את הכסף למעשה העגל, ולכאורה זהו מספיק זמן כדי שיתרגלו לממון שקיבלו, ואם כן נשאר קשה מה הביאור בכך שעם ישראל חטא בעגל ע"י שהיה להם כסף וזהב עד שאמרו די.

אכן בדוחק יש לומר, שהרי מבואר במדרש שבביות הים היה הון רב, ואפילו למי שאסף הכי פחות מכולם היה לו תשעים חמורים מלאי כסף וזהב, ויש לומר שמכיון שהיה כמות כה גדולה לכל אחד נצרך להם זמן רב רק בשביל לסדר את הכל ולראות כמה יש להם, ולכן אפילו שכבר עברו כמעט ג' חודשים עדיין אמרו די מרוב הכמות הגדולה שהיה להם. (הרה"ג יהודה אריה דינר שליט"א, דברי השירה)

צידונים יקראו לחרמון שריון והאמרי יקראו לו שניר (ג.ט)

 ובפרשת ואתחנן אומר "עד הר שיאון הוא הרמון", הרי לו ארבע שמות, ולמה הוצרכו להכתב? להגיד שבח של ארץ ישראל (רש"י).

שואל רבי חיים קניבסקי בספרו "טעמא דקרא", אם שבחה של ארץ ישראל הוא ריבוי שמות, מדוע לא הוזכר בפסוק גם השם שיאון? ותיירץ על פי דברי המדרש רבה בפרשת "ואתחנן", כשאמר הקב"ה למשה כי לא תעבור את הירדן, אמר משה, אם כך אעלה דרך הר הרמון, והיה עולה וההר עולה עמו והגביה ההר, ולכן קוראים אותו שיאון, שהיה תולה עצמו ועולה (מלשון אם יעלה לשמים שיאון). ועל פי זה מובן מדוע בפסוק שבפרשת דברים התורה אינה מונה את השם "שיאון", כי כאן מסופר על כיבוש ארץ סיחון ועוג, והימים היו עוד בטרם עלה משה להר הרמון, ועדיין לא נקרא שמו שיאון, אבל בפרשת ואתחנן כשמשנה רבנו חזון ושונה לבני ישראל את התורה, זה היה כבר לאחר שעלה להר הרמון, ונקרא שמו שיאון, ולכן שם כתוב "עד הר שיאון". (מדשן ביתך)

התעוררות לאבילות על חורבן הבית

שבת פרשת דברים תמיד יוצא לפני תשעה באב, משום שנאמר בה דברי תוכחה לעם ישראל, וזה הזמן להוכיח את עם ישראל שיחזרו בתשובה מהעבירות וגרמו לחורבן הבית.

ובהפטרה כתוב "ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע עמי לא התבונן", וזה תוכחה גדולה לעם ישראל, ששור וחמור יודעים מי הבעלים שלהם ועם ישראל אינו יודע.

ובאמת הפסוק עצמו מסביר איך זה קורה, משום "עמי לא התבונן", דהיינו שיש לעם ישראל בחירה, וכשיש בחירה אפשר לעצום את העיניים ולא לראות אפילו דברים פשוטים, והתפקיד הוא לפקוח את העיניים ולהתבונן, ועי"ז האדם יראה את הקב"ה בבריאה ויחזור בתשובה. ומובא בשם הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל, שתחילה חייב אדם לדעת מה היה בבית המקדש, ורק אח"כ יוכל להתאבל, וכמבואר בגמ' תענית (ז:) שהאבלות על חורבן הבית צריכה להיות כמי שמתו מוטל לפניו, והיינו שירגיש את החיסרון באופן מוחשי, ואפשר להגיע לזה אם האדם ידע מה היה לנו ומה הפסדנו.

סגולה לקבלת התפילה – להשתתף בצער השכינה

כותב הנפש החיים (שער ב) שכל תפילות של האדם יהיו לצורך גבוה, שהרי כתוב בפסוק "עמו אנכי בצרה", שבכל צרה וצער שיש לכל יהודי יש צער לשכינה, ולכן יש להתפלל על השכינה הקדושה שתצא מהצרה יעווי"ש. וכתב שזה סגולה לקבלת התפילה, שאם אדם רוצה שיתקבלו התפילות שמתפלל, אז יחשבו על צער השכינה, ועל זה הוא יתפלל ויזכה שיתקבלו התפילות.

ושמעתי פעם מידידי הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א, שפעם חיכו כמה תלמידים חכמים גדולים להיכנס אל מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, ולפתע הגיע למקום אדם אחד שמראהו היה פשוט ביותר, ומיד הכניסו אותו לראש הישיבה זצ"ל והתעכב אצלו זמן ממושך, אך כשיצא הוברר להם שהוא רופא ולכן הוא קודם לכולם, וכשנכנס רבי אליהו דסקין לראש הישיבה זצ"ל, אמר רבי אליהו, שהרי הסיבה שהרופא נכנס לפני כולם משום שהוא הגיע לצורך ראש הישיבה משא"כ כל מי שחיכה בחוץ הגיעו לצורך עצמם, זה לברכה וזה לעצה, וא"כ הרופא קודם, וכן הוא בתפילות, שמי שמתפלל לצורך עצמו יתכן שיחכה עד שתקובל תפילתו, אבל מי שמתפלל לצורך גבוה תפילתו מתקבלת מיד.

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל... ודי זהב

כתב רש"י בד"ה ודי זהב, הוכיחן על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהיה להם, שנאמר (הושע ב-י) וכסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל.

ואיתא בגמרא (ברכות לב), מאי ודי זהב, אמרי דבי רבי ינאי, כך אמר משה לפני הקב"ה, רבונו של עולם, בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די, הוא גרם שעשו את העגל. מבואר שהיה לעם ישראל רוב כסף וזהב עד שאמרו די, וזה מה שגרם להם שיחטאו בעגל. והקשה מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, הרי במדרש רבה (קהלת א-

